

De AVG voor de (semi) overheid bij samenwerking in het Sociaal domein (en veiligheid)

Het gebruik persoonsgegevens:

1. kan bij een taak van algemeen belang of bij openbaar gezag (publiekrechtelijke taak bestuursorgaan), maar wel (extra) wetgeving nodig die partijen die taak / dat gezag geeft (6, lid 3 AVG);
2. Bijzondere gegevens kan, maar wel (extra) wetgeving nodig die dat regelt (9, lid 2, AVG);
3. Strafrechtelijke gegevens kan door de overheid (bestuursorganen) en bij (extra) wetgeving die dat regelt (10 AVG);
4. Gebruik van gegevens voor andere doelen kan, maar wel (extra) wetgeving nodig die dat regelt (6, lid 4, AVG) voor o.a. openbare veiligheid, strafrecht, gezondheid, sociale zekerheid en bescherming rechten en vrijheden (23, lid 1, AVG).

Kortom: waar is de (extra) wetgeving van 1, 2, 3 en 4?

Stappenplan

Algemeen overzicht Stappenplan beoordelen gegevensverwerking
1 De taken en werkzaamheden van de organisatie
2 De activiteiten en de doelen voor gegevensverwerking
3 De noodzakelijke gegevens bij een activiteit en een doel voor gegevensverwerking
4 De juridische basis met: 4.1 basis in materiewet en grondslag AVG 4.2 gebruik van bijzondere persoonsgegevens 4.3 gebruik van strafrechtelijke persoonsgegevens 4.4 gebruik van wettelijke nummers zoals het burgerservicenummer (BSN) 4.5 doorgifte naar derde landen 4.6 specifieke geheimhoudingsverplichting

Belangen en vuistregels bij verstrekken van persoonsgegevens

Het overzicht van belangen en vuistregels is een hulpmiddel voor de praktijk om bij het verstrekken van gegevens de algemene en abstracte privacybeginselen toe te passen (het grondrecht op privacy, de toegestane inbreuken op het grondrecht, de taken en doelen waarvoor gegevens verwerkt worden, verenigbaarheid bij verstrekken, zorgvuldigheid, proportionaliteit en subsidiariteit). De belangen en de daarbij behorende vuistregels zien op het verstrekken in een bepaald geval of een concrete situatie.

A-Belangen: het verstrekken geschiedt in ter uitvoering van de eigen taken en werkzaamheden van de verstrekker

A1) De eigen taken en werkzaamheden uit kunnen voeren op basis van informatie, advies of expertise van anderen.

A2) Zicht krijgen op de betrokkenheid van anderen zodat duidelijk wordt of verbinding met de eigen taken en werkzaamheden noodzakelijk is en mogelijk wordt. Bij verbinding met andere partijen kan het gaan om afstemming, om het bevorderen van effectiviteit of om het bewerkstellingen van voortgang.

Vuistregels bij A-Belangen

Vuistregel 1 Bij een A-belang is verstrekken toegestaan. A-belangen spelen vooral voor de partij die gegevens vraagt en voor de partij die een overleg organiseert of voor wiens taak een overleg plaatsvindt. Als er bij de te verstrekken gegevens bijzondere gegevens of strafrechtelijke gegevens zijn, dan is verstrekken van die gegevens toegestaan ten behoeve van enkel het geven van een reactie of als ook de ontvanger gerechtigd is deze gegevens te verwerken.

Vuistregel 2 Uitzondering bij wettelijk beroepsgeheim: Medici, jeugdhulpverleners en medewerkers van een GI hebben een zeer specifiek wettelijk beroepsgeheim en daardoor geldt dat verstrekken bij A-belangen altijd specifiek gericht moet zijn op de medische behandeling of de uitvoering van jeugdhulp of bij een GI gericht moet zijn op de uitvoering van een kindbeschermingsmaatregel of jeugdreclassering. Als dit niet zo is, dan zal een specifieke wettelijke bepaling voor de verstrekking of toestemming nodig zijn of dient het te gaan om een uitzonderingssituatie die doorbreken van de geheimhouding mogelijk maakt (vitaal belang, noodtoestand, conflict van plichten, goed hulpverlenerschap).

B-Belangen: het verstrekken geschiedt ter uitvoering van de taken en werkzaamheden van zowel de verstrekker als de ontvanger waarbij dit (direct) van invloed is op de acties of interventies van beide partijen

B1) De eigen taken en werkzaamheden afstemmen met andere partijen. Dit om elkaar bijvoorbeeld niet in de weg te lopen en om geen afbreuk te doen aan elkaars acties of interventies.

B2) De eigen taken en werkzaamheden gezamenlijk uitvoeren met die van andere partijen die vanuit hun taken en werkzaamheden ook betrokken zijn. Dit om grotere effectiviteit te bereiken in verband met de onderlinge afhankelijkheid van acties of interventies.

B3) Acties of interventies door andere partijen in gang zetten en mogelijk maken in aanvulling op de eigen taken en werkzaamheden. Dit om grotere effectiviteit te bereiken.

B4) Acties of interventies door andere partijen in gang zetten en mogelijk maken als vervolg op de eigen taken en werkzaamheden die afgerond worden/zijn. Dit om voortgang te bewerkstelligen.

Vuistregels bij B-Belangen

Vuistregel 3 Bij een B-belang is verstrekken toegestaan. B-belangen spelen bij het antwoord op een vraag van een bepaalde partij en bij overleg tussen partijen. B-belangen spelen daarbij vooral als het voor de vragende partij om het A2-belang gaat. B-belangen (met name de B3 en B4-belangen) spelen ook bij ketensamenwerking, waarbij de werkzaamheden van de ene partij (verstrekker) overgenomen of voortgezet worden door de volgende partij (ontvanger). Als er bij de te verstrekken gegevens bijzondere gegevens of strafrechtelijke gegevens zijn, dan is verstrekken van die gegevens toegestaan als ook de ontvanger gerechtigd is deze gegevens te verwerken.

Vuistregel 4 Uitzondering bij wettelijk beroepsgeheim: Medici, jeugdhulpverleners en medewerkers van een GI hebben een zeer specifiek wettelijk beroepsgeheim en voor hen geldt dat verstrekken zonder toestemming alleen zou kunnen bij een B2, een B3 of een B4-belang. De werkzaamheden van

de ontvangende partij dienen dan wel direct verbonden te zijn met de medische behandeling van de verstrekker of de uitvoering van jeugdhulp, een kindbeschermingsmaatregel of jeugdreclassering door de verstrekker. Bij een B1-belang is een specifieke wettelijke bepaling voor de verstrekking of toestemming nodig of dient het te gaan om een uitzonderingssituatie die doorbreken van de geheimhouding mogelijk maakt (vitaal belang, noodtoestand, conflict van plichten, goed hulpverlenerschap).

C-Belangen: Het verstrekken geschiedt ter uitvoering van de taken en werkzaamheden van de ontvanger

C1) Het verschaffen van informatie voor de uitvoering van de taken en werkzaamheden van de ontvanger in aansluiting op of in verband met de eigen taken en werkzaamheden, waarbij dit niet (direct) van invloed is op de eigen acties of interventies van de verstrekker.

C2) Het verschaffen van informatie voor de uitvoering van de taken en werkzaamheden van de ontvanger zonder (enig) verband met de uitvoering van de taken en werkzaamheden van de verstrekker.

Vuistregels bij C-Belangen

Vuistregel 5 Als er een specifieke (wettelijke) geheimhouding of een specifieke (wettelijke) strikte doelbinding is, is verstrekken bij C-belangen niet toegestaan. Verstrekken kan bij C-belangen wel als:

- er een specifieke wettelijke bepaling voor de verstrekking is;
- er toestemming voor verstrekken is;
- er een uitzonderingssituatie is die doorbreken van de geheimhouding mogelijk maakt (vitaal belang, noodtoestand, conflict van plichten, goed hulpverlenerschap)

Vanuit een meer juridisch oogpunt kan het bij geheimhoudingen en strikte doelbindingen gaan om:

5a Specifieke wettelijke geheimhouding voor alle gegevens

5b Specifieke wettelijke geheimhouding voor bepaalde gegevens (als er geen wettelijke geheimhouding voor alle gegevens is):

- gegevens verkregen van de politie (art. 7, lid 2, Wpg)
- gegevens verkregen van het OM (art. 52, lid 1, Wjsg)
- gegevens over gezondheid (art. 30, lid 4, AVG).

5c Specifieke wettelijke strikte doelbinding voor alle gegevens

5d Specifieke wettelijke strikte doelbinding voor bepaalde gegevens (als er geen wettelijke strikte doelbinding voor alle gegevens is):

- de bijzondere gegevens anders dan de gegevens over gezondheid
- strafrechtelijke gegevens anders dan verkregen van politie of OM

5e Keuze van de organisatie voor het hanteren van een eigen 'bovenwettelijke'

geheimhouding of eigen 'bovenwettelijke' strikte doelbinding voor alle gegevens (als er geen wettelijke geheimhouding of wettelijke strikte doelbinding is)

Vuistregel 6 Als er geen specifieke (wettelijke) geheimhouding of (wettelijke) strikte doelbinding is, is verstrekken bij een C1-belang mogelijk. C-Belangen spelen meestal als het voor de vragende partij om een A1-belang gaat. Verstrekken bij een C2-belang kan als:

- er een specifieke wettelijke bepaling voor de verstrekking is;
- er uitdrukkelijke toestemming voor verstrekken is;
- er een uitzonderingssituatie is in verband met vitaal belang (noodtoestand, conflict van plichten, goed hulpverlenerschap)
- er sprake is van een situatie die vermeld is in een algemene wettelijke bepaling (zoals bedoeld in art. 6, lid 4, AVG met daarin vermelde doelen zoals bedoeld in art. 23, lid AVG).

Voor de toepassing van de vuistregels 5 en 6 door medewerkers in de praktijk zijn er voor een bepaalde partij en de taken en werkzaamheden van die partij - samengevat - twee opties waarvan dan één van die opties zal gelden. De twee opties zijn:

- toepassen van vuistregel 5 voor alle te verstrekken gegevens, of
- toepassen van vuistregel 6 voor de te verstrekken gegevens als (lees: mits/voor zover) er bij de te verstrekken gegevens geen bijzondere gegevens en geen strafrechtelijke gegevens zijn.

Als er bij vuistregel 6 bij de te verstekken gegevens wel bijzondere gegevens of strafrechtelijke gegevens zijn, dan is verstrekken van die gegevens toegestaan als:

- er toestemming is om die gegevens te verstrekken;
- de gegevens door de persoon duidelijk openbaar gemaakt zijn;
- er sprake is van een volkenrechtelijke verplichting;
- het gaat om de instelling, uitoefening of onderbouwing van een rechtsvordering.

Vuistregel als er een specifieke wettelijke bepaling over verstrekken is

Vuistregel 7 Als er een specifieke wettelijke bepaling over verstrekken bestaat, dan spelen de belangen een minder grote rol bij de vraag óf verstrekt mag worden (want dat staat nu juist in de wet). Of ook bijzondere of strafrechtelijke gegevens verstrekt kunnen worden hangt af van de tekst of de context van de wettelijke bepaling. De belangen spelen bij een specifieke wettelijke bepaling wel bij de vraag wélke gegevens noodzakelijk zijn.

Anders gezegd: bij wettelijke bepalingen over verstrekken hoeft niet zozeer nagedacht te worden of verstrekt mag worden (dat mag), maar moet nog steeds aan de hand van de belangen nagedacht worden over welke gegevens dan verstrekt mogen worden (noodzaak). De wettelijke bepalingen zeggen namelijk (meestal) niet welke gegevens in een concreet geval noodzakelijk zijn.

Bij specifieke wettelijke bepalingen over verstrekken kan het gaan om:

7a) bepalingen met een verplichting om te verstrekken;

7b) bepalingen met een bevoegdheid om te verstrekken. Hierbij zijn er:

7b1) bepalingen die in de tekst van de bepaling of gelet op de context aangeven dat ook zonder toestemming en met doorbreken van een geheimhouding of doorbreken van een strikte doelbinding verstrekt kan worden;

7b2) bepalingen die in de tekst van de bepaling of gelet op de context niet aangeven dat ook zonder toestemming en met doorbreken van een geheimhouding of doorbreken van een strikte doelbinding verstrekt kan worden. Voor deze bepalingen kan het volgende uitgangspunt gehanteerd worden:

7b2.1) als de bepaling opgenomen is in de materiewetgeving van de verstrekker is verstrekken ook bij een geheimhouding of strikte doelbinding toegestaan zonder toestemming;

7b2.2) als de bepaling opgenomen is in de materiewetgeving van de ontvanger is verstrekken bij een geheimhouding of strikte doelbinding niet toegestaan zonder toestemming.

Vragen bij Vuistregel 5

1. Geldt voor uw organisatie bij bepaalde taken en werkzaamheden een specifieke wettelijke geheimhouding of een specifieke wettelijke strikte doelbinding en zo ja, welke?

2. Hanteert uw organisatie bij bepaalde taken en werkzaamheden een specifieke 'bovenwettelijke' geheimhouding of een specifieke 'bovenwettelijke' strikte doelbinding en zo ja, waarom?

Vraag over Vuistregel 5 en 6

3. Is voor medewerkers duidelijk of zij vuistregel 5 of 6 moeten/kunnen gebruiken in de praktijk?

Vraag bij Vuistregel 6

4. Kunt u voor uw organisatie gebruik maken van een algemene wettelijke bepaling waarin een situatie vermeld is waarbij verstrekken (toch) mogelijk is en zo ja, welke?

Vraag bij Vuistregel 7

5. Beschikt uw organisatie over een overzicht voor medewerkers van de verschillende wettelijke bepalingen voor verstrekken?

Drie uitgangspunten bij het verstrekken van gegevens

1. Kernvraag is altijd: geven de gegevens richting aan [een bepaalde activiteit]? (als de gegevens dat niet doen, dan zijn ze niet noodzakelijk).

2. Als hulpmiddel kan voor de noodzakelijkheid van inhoudelijke gegevens een tabel gebruikt worden.

Uitgangspunten bij verschillende categorieën van inhoudelijke gegevens	gegevens	bijzondere en strafrechtelijke gegevens
Wettelijke verplichting voor gebruik van de (specifiek benoemde) gegevens (denk aan gegevens die bij een aanvraag of vergunning verplicht zijn of verplichte identiteitsvaststelling)		
Zonder de gegevens kunnen de werkzaamheden of interventie niet uitgevoerd worden (personalia, (formele) voorwaarden)		
Zonder de gegevens loopt het fout (veiligheid, bescherming, (inhoudelijke) voorwaarden)		
De gegevens zijn nodig om de werkzaamheden op inhoudelijk goede / verantwoorde / te verantwoorden wijze uit te voeren (professionele standaarden) Anders gezegd: zonder de gegevens is het nog maar de vraag of de werkzaamheden op inhoudelijk juiste wijze uitgevoerd worden		
De gegevens geven een beeld van de situatie (denk aan de beeldvorming die bij casusoverleg nodig is om op basis daarvan tot een plan van aanpak te komen)		
De gegevens zorgen voor een efficiënte uitvoering (het zou zonder de gegevens kunnen, maar of de werkzaamheden dan efficiënt uitgevoerd worden is nog maar de vraag)		
De gegevens vergemakkelijken de werkzaamheden of interventie: het is handig om de gegevens te hebben		
Mogelijk zijn de gegevens op een later tijdstip nodig		

3. 'Dat-informatie' en 'uitwendige- of buitenkant-informatie' en enkele vuistregels:

- als met 'dat informatie' volstaan kan worden, gebruik dan enkel 'dat-informatie';
- als met 'uitwendige- of buitenkant-informatie' volstaan kan worden, gebruik dan enkel 'uitwendige- of buitenkant-informatie'.

Met 'dat'-informatie' wordt het gegeven bedoeld dát een organisatie bij een persoon of een casus is betrokken is, dan wel dát een persoon bekend is bij een bepaalde organisatie of bekend is in een bepaald gegevensbestand of register. Bij 'dat- informatie' kan ook wel gesproken worden over "ja/nee-informatie": op de vraag of iemand bekend is, volgt dan de reactie 'ja of nee'. Bij het bevragen van registers wordt ook wel gesproken over 'hit/no-hit informatie'.

Bij 'uitwendige- of buitenkant-informatie' gaat het om meer informatie dan enkel 'dat-informatie' of 'ja/nee', maar gaat het nog niet om (specifieke) inhoudelijke informatie. 'Uitwendige- of buitenkant-informatie':

- is niet de medisch inhoudelijke informatie zoals bijvoorbeeld de aard en oorzaak (diagnose) en de behandeling van een ziekte of de voorgeschreven medicatie. 'Buitenkant' is dus niet de diagnose dat er sprake is van schizofrenie, maar eventueel wel de mededeling door de behandelend medicus dat er sprake kan zijn van 'onvoorspelbaar impulsief agressief gedrag'. En 'buitenkant' is niet welke medicijnen voorgeschreven zijn, maar eventueel wel dat het noodzakelijk is dat medicatie ook regelmatig ingenomen wordt;
- is bij informatie van de politie niet welke strafbare feiten gepleegd zijn en de omstandigheden die daarbij aanwezig waren, maar eventueel wel dat er meerdere relevante strafbare feiten zijn voor de situatie of casus waarbij de gegevens verstrekt worden;
- is bij schuldhulpverlening niet welke schulden (bedragen) er bij welke schuldeisers zijn, maar eventueel wel een algemene aanduiding van het totaal.